

Troms og Finnmark fylkeskommune

Romssa ja Finnmarkku fylkkagielda

Tromssan ja Finmarkun fylkinkomuuni

KULTURDEPARTEMENTET

Postboks 8030 DEP

0030 OSLO

Deres ref.

20/605-6

Vår ref.

20/18466-3

Saksbehandler

Kjell Helmersen

Dato

30.11.2020

Høringsinnspill til Informasjon om arbeid med strategi for folkemusikk og folkedans - Troms og Finnmark fylkeskommune

Troms og Finnmark fylkeskommune ser fram til at det utarbeides en strategi for folkemusikk og folkedans i Norge. Feltet er viktig på så mange måter, og trenger et bredt løft og en nasjonal politikk.

Folkemusikken og folkedansen er en viktig del av vår kulturelle identitet og kulturarv. Den rommer et stort mangfold av uttrykk, spesielt her i nord, og er samtidig samlende på tvers av sosiale miljø og generasjoner. Folkemusikken og folkedansen er lokal. Tradisjonene lever, utøves og videreutvikles i lokalsamfunn, ofte drevet fram av noen få ildsjeler. Dette er skjøre miljøer, og arbeidet må verdsettes og styrkes dersom vi skal ha med oss denne delen av kulturarven inn i framtiden. Samtidig ser vi at både samiske, kvenske og norske folkemusikere og folkedansere leverer sterke kunstopplevelser basert på egne tradisjoner. Dette er kulturnæring, minst like nyskapende og innovativ som innen andre sjangermiljøer.

Nettopp denne bredden er noe av kjernen i folkemusikken og folkedansen. Vi trenger en solid grunnmur og god bredde for å få de store toppene som igjen er viktige forbilder og rollemodeller.

Folkemusikken og folkedansen har sterk kraft som eget kunstnerisk uttrykk, men vi er avhengig av at hele økosystemet fungerer for å komme dit og holde det nivået. Det trengs et markant løft for å kunne si at Norge tar ratifisering av UNESCO sin konvensjon om immateriell kulturarv inne dette feltet på alvor. Å styrke disse tradisjonene innebærer at flere i landet må danse, joike, synge og spille. Å satse på folkekultur er å satse på framtida!

Status i Troms og Finnmark

Troms og Finnmark har få og små miljøer innen folkemusikk og folkedans, spredt utover et veldig stort geografisk område. Samtidig har vi et stort mangfold både i sjanger og uttrykk, der samisk, kvensk, og norsk folkemusikk lever side om side, mens dansen tradisjonelt sett har vært utøvd av den norske delen av befolkninga. Vi har også innslag av innvandret folkemusikk og folkedans, spesielt i de største byene, men det er liten interaksjon mellom de ulike miljøene.

På grasrotnivå har vi bare tre spellemannslag og noen få leikarringer i hele fylket. Rekrutteringen til musikken er bedre enn til dansen, der gjennomsnittsalderen er høy.

Postadresse

Fylkeshuset, pb 701, 9800 Vadsø

E-post

postmottak@tffk.no

Besøksadresse

Besøksadresse

Tffk.no

Telefon

77 75 50 00

Org.nr

922420866

4-5 kulturskoler har undervisning innen folkemusikk, ingen tilbyr folkedans. Det er få spesialiserte folkemusikkarrangører, men mange som ønsker sjangeren som en del av et bredt tilbud på sin scene.

Verken kommunene eller fylkeskommunen har øremerkede støtteordninger til feltet, men noen ordninger er søkbare for alle sjangre. Kalottspel i Målselv er eneste festival i Nord-Norge med folkemusikk og folkedans som hovedprofil. I tillegg bidrar fylkeskommunen med festivaltilskudd til fem samiske musikkfestivaler, og til Paaskiviikko i Nordreisa som har fokus på kvensk kultur.

Troms og Finnmark fylkeskommune har både landsdelsmusikere og folkemusikksenter. Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge (LiNN) er et samarbeid mellom de to nordligste fylkene og Nordnorsk Jazzsenter, og har finansiering fra Kulturdepartementet. Troms og Finnmark er veldig stolt over å ha to joikere blant våre musikere, samt tre folkemusikere i gruppa «Fotefar» - alle i halve stillinger. I tillegg har vi produsenter som tilrettelegger for produksjoner og turneer. Vi bidrar også med produsenttjeneste til friby-musikerne i Harstad kommune - verdens første friby for forfulgte musikere.

Fotefar og deres produsent er lokalisert i Målselv, sammen med Folkemusikk Nord (FmN) som er kompetansesenter for folkemusikk og folkedans for hele Nord-Norge. FmN ble etablert hos Kultur i Troms i 2011, og fylkeskommunen sto for hele finansieringen fram til man fikk driftsstøtte fra Norsk Kulturråd i 2014. Fortsatt i 2020 er fylkets andel større enn Kulturrådets, i et budsjett på knapt 2 mill. FmN er én administrativ stilling, som bidrar til nye produksjoner, legger turneer med frilans musikere og dansere, stimulerer breddearbeid og rekruttering, og bygger nettverk og samarbeid regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Det er stor fornyelse innen feltet i nord, og gjennom prosjektet Bygda dansar og flere internasjonale samarbeid på Nordkalotten og i Barentsområdet, har opplæring og kompetanseheving gått hand i hand med høy kunstnerisk kvalitet.

FmN er en av aktører i RYK – Rytmaskompetansenettverk i Nord. RYK har siden starten i 2009 hatt fokus på å bygge den nordnorske «hjemmebanen», noe vi gjør gjennom å utvikle artister og bransjen rundt disse, utvikle nye og etablerte arrangører, drive talentutvikling, og være talerør for feltet. Folkemusikk, folkedans og samisk musikk har vært en naturlig og viktig del av dette arbeidet. RYK er en del av Musikkontorene i Norge.

Politikk og forvaltning

Det skjer veldig mye spennende innen folkemusikk- og folkedansfeltet, likevel er det lav rekruttering. For å få mer interesse og aktivitet må folk eksponeres for folkemusikk og folkedans i det offentlige rom, gjennom konserter og verksteder i barnehage og skole, spennende rekrutteringstiltak, og store opplevelser på konsertscener og festivaler.

Både det frivillige feltet, arrangørene og de profesjonelle utøverne etterlyser bedre driftsvilkår, og enkle og raske støtteordninger (ad hoc-midler). Tilskuddsordningene må styrkes, og det er avgjørende både for feltet og for aktiviteten i Nord-Norge at ordningene tilpasses også våre små forhold. Aktiviteten er minst like viktig på slike steder, selv om man ikke oppnår de store publikumstallene, eller har så mange arrangementer i løpet av året. Folkemusikk- og folkedansfeltet skiller seg klart fra andre sjangermiljø ved at det fortsatt er en nær kobling mellom musikken og dansen. Nesten alle tilskuddsordninger skiller

tydelig mellom musikk og dans, noe som oppleves som en stor utfordring både for musikere, dansere, festivaler og andre produksjonsmiljøer.

Festivalene som jobber med folkemusikk og folkedans, både inne norsk-, samisk- og kvensk kultur, er veldig viktige aktører for utviklingen av feltet. De sjangerfestivalene som bidrar gjennom bestillingsverk og nye produksjoner, må bli verdsatt og få uttelling i de ordningene der de søker finansiering. Festivalen Kalottspel har for eksempel vært avgjørende for at en rekke nye produksjoner, band og kompanier fra Nord-Norge hevder seg nasjonalt, og er i tillegg en drivkraft i internasjonalt samarbeid i nord.

Gjennom FmN har Nord-Norge den regionale strukturen som resten av landet etterlyser, men det geografiske nedslagsfeltet er enormt stort. Hele bredden i feltet ønsker flere tilrettelagte opplegg og tiltak fra FmN. Terskelen for å arrangere et kurs eller en konsert er mye lavere hvis opplegget er godt planlagt og delvis finansiert, og dette genererer stadig mer aktivitet. Også de profesjonelle miljøene ønsker å utvikle produksjoner i samarbeid med FmN, for på den måten å sikre bedre gjennomføring og kvalitet. Frilansutøverne har behov for administrativ bistand, og ser at FmN og LiNN kan bidra til at det som produseres blir vist flere steder i landsdelen. Å drive prosjekter, lage nye produksjoner, og ikke minst turnere i Nord-Norge er veldig kostbart, og FmN har allerede sprengt kapasitet. For at FmN skal kunne gjøre en fullverdig jobb i hele landsdelen, mener vi at den statlige finansieringen bør økes på nivå med de regionale jazzsentrene. Der har Sørnorsk Jazzsenter lavest tildeling fra Kulturrådet med nesten 2 mill. i 2020. En slik økning vil bl.a. gi muligheten til en større satsing på folkedansen, der en produsent/pedagog innen det fagfeltet ville generere mye mer aktivitet, slik produsent på folkemusikk gjør i FmN i dag.

Opplæring og kompetanseheving

For at folkemusikken og folkedansen – vår immaterielle kulturarv – skal kunne eksistere i framtida, må det satses på utdanning. For å sikre rekruttering og kunnskap til tradisjonene, trengs det mange varierte og gode læringsarenaer. Fra barnehage og grunnskole, via kulturskole og videregående, opp til høyere utdanning. Kunnskapsdepartementet må på banen sammen med KUD, for å sikre godt tilrettelagte læremidler for hele skoleløpet. Samtidig er det viktig at det produseres og turneres konserter og forestillinger fra dette feltet i Den kulturelle skolesekken, slik at barn og unge får møte dyktige utøvere som kan være forbilder for nye generasjoner.

Innen høyere utdanning er det et godt tilbud innen folkemusikk sør i Norge, og det viktigste nå er å få på plass ei utdanning i scenisk folkedans ved Universitetet i Sørøst Norge. Samtidig er det på tide at Musikkonservatoriet ved Universitetet i Tromsø, og andre musikkutdanninger, åpner for valgemner og kortere kurs som gir studiepoeng innen folkemusikk og folkedans. Musikkonservatoriet i Tromsø har årlige «Ole Bull-kurs» desentralisert i Målselv, og hadde for en del år tilbake oppfølgingskurs både inne joik, folkedans, og folkemusikkhistorie generelt. Det bør også være mulig å søke samarbeid med Norges Musikkhøgskole og andre institusjoner, slik at deler av utdanningen kan skje nær kilder og miljø i nord.

Arkiv, forskning og formidling

Nord-Norge er geografisk sett en stor del av landet, og i tillegg til den norske delen av tradisjonen har også samisk og kvensk tradisjon vært en del av bildet langt tilbake i tid. I 70 år har Nordnorsk folkemusikksamling ved UiT/Norges arktiske universitetsmuseum hatt hovedansvar for innsamling, bevaring og formidling av alle disse musikktradisjonene i hele landsdelen. Med bare én

konservatorstilling har dette vært en nærmest umulig oppgave, men det er gjennom årene gjort utrolig mye godt og viktig arbeid, og Nordnorsk folkemusikksamling er i dag bl.a. verdens desidert største samlingen av joik.

Nå er aktører på alle nivå i landsdelen bekymret for framtiden til Nordnorsk folkemusikksamling, som for tiden står uten bemanning. Det er av nasjonal interesse at arkivet ivaretas og driftes på en ansvarlig måte, noe som betinger folkemusikkfaglig kompetanse ved samlinga. Nord-Norge må bli mer synlig i det nasjonale bildet, også innen arkiv, forskning og formidling. Da bør bl.a. feleverket fullføres helt opp til Finnmark, og materialet i Nordnorsk folkemusikksamling må digitaliseres, katalogiseres, og så gjøres tilgjengelig for forskning, opplæring og formidling. I dette arbeidet trengs det nasjonale løsninger med felles fagsystemer, slik at alle folkemusikkarkivene «snakker med hverandre» når de er ferdig digitalisert.

Internasjonalt samarbeid

Sápmi strekker seg over fire nasjonalstater. De vi i dag kaller kvener kom til norskekysten fra Finland. Nordmenn drev pomorhandel med russerne, og handelsveiene gikk like gjerne øst-vest som nord-sør. I dette perspektivet kan vi nesten kalle Nord-Norge for «internasjonalt farvann», og hele kulturfeltet bærer preg av det den dag i dag. Folkemusikk- og folkedansfeltet har i mange tiår drevet samarbeid og utveksling på Nordkalotten (Kalottspel er 50 år i år), og samarbeidet har fortsatt i det som i dag benevnes som Nordområdene og Barentsregionen. Sjangeren har sin naturlige plass i Inter.reg/EU-prosjekt Arctic Pulse/Arctic Talents, der fylkeskommunen samarbeider med Norrbotten og Oulu-regionen. Ungdomssatsingene til FmN har sammen med UKM Arctic, vært aktivt med i flere prosjekter både i Russland og Skottland, og vi har også hatt flere samproduksjoner med profesjonelle utøvere fra flere av landene. Barentssekretariatet sine støtteordninger er spesielt viktige for å stimulere samarbeid med Russland, og i dagens situasjon trenger vi dette folk til folk-samarbeidet mer enn noen gang.

Kort oppsummert kan vi si at vi har få, små og sårbare miljøer innen feltet, der ildsjelens utholdenhet er avgjørende for fortsatt aktivitet. Samtidig har vi forholdsvis mange dyktige og produktive folkemusikere og folkedansere, som skaper ny og innovativ kunst basert på stolte tradisjoner. Den fylkeskommunale satsinga med Landsdelsmusikere og Folkemusikk Nord har stor effekt. Dette arbeidet må utvikles og styrkes, samtidig som vi blir bedre til å stimulere miljøene der tradisjonene dyrkes, og der nye talenter utvikles.

Med hilsen

Kjell Helmersen

Marianne Pedersen
Anne Toril Eriksen Balto
Fylkesråd for plan, økonomi og kultur

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur

